ACADEMIA ROMÂNĂ

COMITETUL ROMÂN DE ISTORIA ŞI FILOSOFIA ŞTIINȚEI ŞI TEHNICII, DIVIZIA ISTORIA ŞTIINȚEI

Simpozionul Ştiinţific - Sesiunea de Toamnă A DIS / CRIFST

Ziua Cercetătorului si Proiectantului din România

CONTRIBUȚIA LUI MIRCEA MALIȚA LA DEZVOLTAREA INTELIGENŢEI ARTIFICALE

Autori:

Dr. Ioana Petcu, CS III

Dr. Andreea Radu

16 noiembrie 2026, Bucuresti

Mircea Malița (1927–2018)
Matematician, diplomat, strateg al gândirii sistemice

- Membru corespondent al Academiei Române (1974-1991);
- Membru titular al Academiei Române (1991-2018) - Secția de filosofie, teologie, psihologie și pedagogie;
- Unul dintre cei mai străluciți matematicieni și gânditori români ai secolului XX.
- Profesor la Facultatea de matematică (din 1972)
- Promotor al gândirii prospective și modelării matematice, al *teoriei jocurilor*, modelării decizionale și ciberneticii sociale;
- Creator al conceptului "inteligență strategică“, precursor conceptual al IA decizionale

Cariera profesională

- Format în spiritul rigurozității științelor exacte (elev al lui Grigore Moisil), s-a afirmat timpuriu în domeniul logicii matematice, al teoriei jocurilor și al modelării sistemelor complexe.
- Anii '50–'60: printre primii cercetători români care au înțeles că *matematica nu trebuie izolată de decizie și politică*, ci *trebuie pusă în slujba anticipării și guvernanței*.
- Director al Bibliotecii Academiei Române (1950 - 1956)
- Anii '60: a fondat, împreună cu Mihai Drăgănescu și cu Grigore Moisil, Școala Românească de Cibernetică.
- Consilier Misiunea permanentă la ONU; director Direcției culturale MAE (1956 – 1962)
- Ministru al Educației și Învățământului (1970 – 1972)
- Ambasador în Elveția și la ONU (Geneva), apoi în SUA (1980 – 1984)

Mircea Malița - precursor al inteligenței artificiale

- „Arhitectul gândirii complexe” din România, deschizător de drum spre integrarea IA în domenii precum educația, diplomația și analiza geopolitică.
- A gândit societatea ca un sistem informațional („Societatea funcționează ca un sistem ce învață și se autoreglează.”)
- În educație, a susținut ideea „învățării asistate de sisteme”
- În diplomație și analiza geopolitică a aplicat teoria jocurilor și a introdus conceptul de „decizie sub incertitudine asistată de modele matematice”,
- A introdus conceptul de „gândire strategică asistată de calculator”

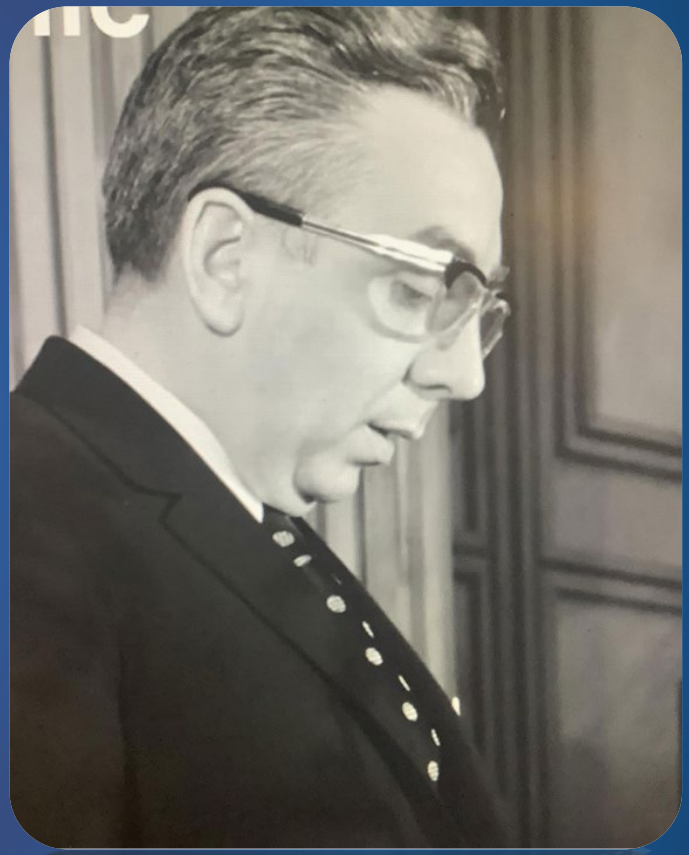

- Preocupările sale pentru modelare, anticipare și decizie rațională se regăsesc astăzi în sistemele de IA strategică, algoritmi de predicție, decision support systems și policy modeling.
- A înțeles încă de la acea vreme că IA trebuie să fie un instrument de înțelepciune aplicată, nu doar de calcul automat.
- A mutat, astfel, accentul de la calculul algoritmic la procesul de învățare colectivă și adaptivă – o perspectivă profund „umanistă” asupra inteligenței artificiale.
- A anticipat ideea de IA colaborativă – o inteligență augmentată, nu substitutivă.
- A prefigurat o formă de inteligență artificială umanistă, în care algoritmul devine instrument al rațiunii globale – un partener de dialog, nu un succesor al omului.
- A avertizat asupra riscului unei inteligențe artificiale dezumanizate, subliniind nevoia unui control rațional și etic:
- „O civilizație fără inteligență morală este o civilizație programată pentru autodistrugere.”

Concluzii

Ce a făcut valoroasă activitatea lui Mircea Malița:

- O metodă: transformarea unor probleme de negociere, educație și politică publică în obiecte de modelare, fără a pierde din vedere caracterul lor uman.
- O geografie intelectuală: Malița a fost un intermediar între diplomația multilaterală, mediul universitar și rețelele internaționale de studii ale viitorului, iar coautoratul celor două rapoarte către Clubul de la Roma este cea mai solid documentată dovadă a acestui rol.
- O idee ordonatoare – asocierea anticipării cu participarea – care rămâne utilă pentru orice discuție despre cum pot societățile să învețe înainte de crize, nu după ele.

Vă mulțumim

CS III, Dr. Ioana Petcu

Dr. Andreea Radu